

Østerild Brugsforening

Niels Jensen

Østerild og Omegns Brugsforening lukkede i 1986 efter 83 års levetid, Vi har bedt forhenværende uddeler, Niels Jensen, give en oversigt over brugsforeningens historie.

Fredag d. 27. februar 1903 afholdtes et møde på Østerild Kro, hvor det blev vedtaget at oprette en brugsforening for Østerild og omegn.

75 medlemmer blev tilmeldt, og følgende bestyrelse blev valgt:

- For Østerild: Gårdejer Jens Lukassen Bak
Vejassistent Niels Kristensen
Gårdejer Jeppe Nørgaard
Sognefoged Lars Dalgaard
- For Hovsør: Gårdejer Jens Kr. Nielsen
Lærer N. M. Nielsen
- For Kløv: Gårdejer Kristian Enevoldsen

Vejassistent Niels Kristensen blev formand, lærer N. M. Nielsen næstformand og Jeppe Nørgaard kasserer.

Der blev af kroejner Lars Nielsen købt en 2400 alen² hjørnegrund beliggende ved den projekterede stationsvej og Aalborg-Thisted landevej, for en pris af kr. 725,00.

Der blev indhentet tilbud på bygning, og af de afgivne tilbud fik tømmermester Karsten Nielsen, Thisted, overdraget byggeriet for en samlet sum af kr. 5.960.

Handelsbestyrer Kristen Markussen, Østerild, blev antaget som uddeler. Uddeleren betalte lys og varme. Løn: 4% af omsætningen af butiksvarer, 2% af grovvarer fra lager + 1% for svind. Årsløn garanteret kr. 1000,00.

18. juli 1903 afholdtes bestyrelsesmøde for at godkende og overtage bygningen og anskaffe en pumpe til brønden (vand) i gården.

18. august 1903 kunne Østerild og Omegns Brugsforening åbne i en ny bygning langs med Ålborg-Thisted vejen, og en længe med lager og hestestald langs med stationsvejen. Butikken var i den østlige ende, og boligen mod vest.

Butikken var indrettet som datidens butikker med en lang disk med 3 søjlevægte (samt en ekstra lille vægt), da alle kolonialvarer skulle afvejtes. Bag disken var der masser af skuffer, store og små til kolonialvarer og isenkram. Større ting i isenkram så som gryder, pander, fade m.m. var anbragt på hylder. Kaffestel, porcelæn og

glas udstilledes i skabe med døre med glas. Udstillingsvinduerne var ligeledes lukket ind til butikken med døre af glas. Kaffemøllen var anbragt i et lille butiksvindue ud mod Stationsvejen. Butikken blev opvarmet med kakkelovn. Foran disken var stillet en bæk, hvor kunderne kunne sidde og diskutere, mens varerne blev ekspederet.

Brugsforeningens første halvårsregnskab gav kr. 106,73 i overskud, som fordeltes mellem reservefond og inventarkonto.

Brugsforeningen begyndte at forhandle tømmer, foderstoffer, brændsel m.m., hvorfor der i 1906 blev opført et lagerhus i gården. Varerne blev sendt med bane og transporteret til Brugsforeningen efter licitation:

- Stor vognladning kr. 5,75
kul 8½ øre pr. tønne
mursten kr. 1,15 pr. 1000 stk.
kraftfoder 4 øre pr. 100 pund.

Interiør fra Brugsen omkring 1953. Fra venstre: Tage, Henning og uddeler Niels Jensen.

Brugsen modtog også æg, som blev afregnet med det samme. Da der senere kom lov om kvalitetskontrol, skulle æggene på ægpakkeri før afregning.

Da der indførtes varetur i 1958, samledes ca. 80 kasser á 360 æg i ugen.

Landmændene leverede mælk til mejeriet hver dag og havde en landmand til at køre mælketuren, som foregik med et spand heste og en flad mælkevogn, hvorpå

mælkespandene blev læsset, og dagligt var der bud med til Brugsen. Men mælkevognene kom ikke forbi Brugsen, hvorfor der blev stillet en trækvogn på hjørnet af Hovsørvej (Porfyrvej) og Thistedvej (Østerild Byvej). Man kunne fra Brugsen se, når mælkevognene kom, og om der var bud med, f.eks. 1 kurv æg, en petroleumsdunk, eller kun kontrabogen. Så gjaldt det om at få tingene hentet og få varen ekspederet og leveret på trækvognen igen, inden mælkevognene kom retur. I 1933 blev der tilbygget hus til uddelerboligen, og hvor der før var bolig, blev der indrettet en manufakturbutik. Kolonialbutikken og manufakturbutikken var adskilt med kontor og et lille lagerrum ud til gården. Mellem kontor og lagerrummet var der gennemgang til begge butikker.

Længen med lager og stald blev udvidet med port og brændselsrum til kul, koks og briketter. Brændsel kom hjem med lastbil og læsset ind gennem luger i muren, hvorfor salg af brændsel skulle afvejes ved hver ekspedition.

Uddeler Kristen Markussen opsgav sin stilling 1. februar 1950 på grund af sygdom, og som ny uddeler (70 ansøgninger til stillingen) blev antaget kommis Niels Jensen, Thisted. Uddeleren i foderstofforretningen i Østerild, Jens P. Damsgaard, blev antaget til regnskabsfører indtil 1. jan. 1967, da regnskabet blev overgivet til Revisionstjenesten, F. D. B. Holstebro.

Daværende bestyrelse: Gdr. Søren Madsen, formand, gdr. Martin Søndergaard, gdr. Kr. Svenningsen, gdr. Alfred Christoffersen, gdr. Niels P. Nielsen, gdr. Niels Jensen, gdr. Jens P. Damsgaard. Da mange varer var gemt i skabe og skuffer, blev det tradition at lave stor juleudstilling i begge butikker første søndag i advent for at få fremvist varerne. Gulvene og diskene i begge butikker blev dækket med hvidt bordpapir, hvorpå varerne blev placeret på så præsentabel måde som muligt.

Butiksmønstret begyndte at ændre sig i begyndelsen af 50'erne, og butikken blev ændret i 1958 med nyt inventar; åbne hylder langs væggene og frie reoler på gulvet, så alle

varer blev tilgængelige. Da manufakturbutikken ikke længere var tidssvarende begyndte saneringen af varelageret.

Da F. D. B.'s Thistedafdeling blev nedlagt, blev varer leveret af Aalborg afdeling. Manufakturbutikken blev benyttet som varemodtagelse, men det var upraktisk, da de store lastbiler ikke kunne køre til eller fra, og da F. D. B. begyndte med natudkørsel i 1969, skulle der en ændring til. Porten blev lukket og skulle bruges som varemodtagelsesrum og natbox. Samtidig blev lager og butikken ændret. Kontoret blev flyttet ned mod privatboligen, og der blev indrettet frokoststue. Herved blev butikken ca. 95 m². Trods det gamle ydre blev det en hel moderne butik med kassesluse og selvbetjening og 5 m dybfryser og 2 m køledisk. Da konkurrencen fra de store butikker i Thisted efterhånden blev hårdere, og en del varer fra F. D. B. og andre grossister blev prismærket, var der ikke mulighed for at opnå tilfredsstillende resultater.

På grund af at nabobrugser måtte lukke, besluttede bestyrelsen, for at bevare Østerild Brugsforening, at optage forhandling med F. D. B. om optagelse i D. B. (Danmarks Brugsforeninger) - en F. D. B. ejet detailkæde. Forhandlingen endte med at F. D. B. ikke kunne garantere Brugsens beståen. D. B. kunne ikke drive Brugsen billigere, end det blev gjort. Gav den ikke overskud, blev den lukket, hvorfor bestyrelsen besluttede at fortsætte som hidtil.

For at øge omsætningen og dermed få større indtjening forsøgte et uddelerskift i 1984. Men forhåbningerne slog ikke til, hvorfor den nyansatte uddeler sagde op efter et år, og da det ikke var muligt at få en ny uddeler, blev Brugsen drevet videre med vikar, indtil Brugsen måtte give op og lukke i 1986. Bygningerne blev solgt til en købmand, og efter at Brugsens aktiver var gjort op, blev der noget over 100.000 kr. i behold, som blev fordelt til kulturelle formål i Østerild.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1994, side 125-127).